

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет права, публічного управління та
національної безпеки
Кафедра економічної теорії,
інтелектуальної власності та публічного
управління

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

КОВЕРЗЮК АНДРІЙ ПЕТРОВИЧ
(прізвище, ім'я, по батькові здобувача вищої освіти)

УДК 338.45:620.9
(індекс)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ІНСТРУМЕНТИ
ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ
ЛІСОГОСПОДАРСЬКОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

(тема роботи)

281 «Публічне управління та адміністрування»
(шифр і назва спеціальності)

Подається на здобуття освітнього ступеня магістр
кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання
ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне
джерело

А. П. КОВЕРЗЮК
(підпис, ініціали та прізвище здобувача вищої освіти)

Керівник роботи:
ДАНКЕВИЧ Віталій Євгенович
(прізвище, ім'я, по батькові)
доктор економічних наук, професор
(науковий ступінь, вчене звання)

Висновок кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління

за результатами попереднього захисту: **КОВЕРЗІЮКА Андрія Петровича**
допущено до захисту

Протокол засідання кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління № _____ від «_____» грудня 2023 р.

Завідувач кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління

к.е.н., професор
(науковий ступінь, вчене звання)

_____ (підпис)

Валентина ЯКОБЧУК
(власне ім'я, прізвище)

«_____» грудня 2023 р.

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Здобувач вищої освіти _____ **КОВЕРЗІЮК Андрій Петрович** захистив
(прізвище ,ім'я, по батькові)

кваліфікаційну роботу з оцінкою:
сума балів за 100-бальною шкалою _____
за національною шкалою _____

Секретар ЕК

_____ - _____
(науковий ступінь, вчене звання)

_____ (підпис)

Настасія ПУГАЧОВА
(власне ім'я, прізвище)

АНОТАЦІЯ

КОВЕРЗЮК А. П. Організаційно-економічні інструменти державного регулювання лісогосподарською діяльністю. – Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 281 “Публічне управління та адміністрування”. Поліський національний університет, Житомир, 2023 р.

Дослідження в галузі організаційно-економічних інструментів державного регулювання лісогосподарської діяльності охоплює широкий спектр тем і питань, що відіграють ключову роль у сталому розвитку лісових ресурсів. Серед основних аспектів, що вивчаються, є законодавче регулювання. Це включає аналіз наявних законів та стандартів, які впливають на лісову галузь, а також вивчення міжнародних конвенцій і політик, які формують глобальні рамки управління лісовими ресурсами. Економічні стимули та податкова політика також займають важливе місце у дослідженні. Аналізується, як фінансові інструменти, такі як податкові пільги, субсидії та гранти, можуть сприяти збереженню та сталому використанню лісових ресурсів. Вивчається вплив цих інструментів на поведінку учасників ринку та на досягнення екологічних та соціальних цілей.

Публічно-приватне партнерство є ще одним ключовим аспектом. Тут увага зосереджується на співпраці між державою та приватним сектором, включаючи спільні проекти, інвестиції та контракти. Така взаємодія може бути критично важливою для впровадження інноваційних підходів у лісовому господарстві та для залучення додаткових ресурсів. Нарешті, велика увага у роботі приділяється оцінці впливу та моніторингу. Розробляються методології для оцінки ефективності різних інструментів регулювання, а також для відстеження стану лісових ресурсів та впливу лісогосподарської діяльності на екологію. Це допомагає у формуванні доказової бази для ухвалення політичних рішень та адаптації стратегій управління.

Ключові слова: державне регулювання, екологічна політика, лісогосподарська діяльність, планування, міжнародний досвід.

SUMMARY

KOVERZIUK A. Organizational-economic instruments of state regulation of forestry activity. – Qualification work for obtaining a master's degree in specialty 281 «Public Administration and Administration». Polissia National University, Zhytomyr, 2023.

The research in the field of organizational-economic instruments of state regulation of forestry activity covers a wide range of topics and issues that play a key role in the sustainable development of forest resources. Among the main aspects studied is legislative regulation. This includes the analysis of existing laws and standards that affect the forestry sector, as well as the study of international conventions and policies that form global frameworks for managing forest resources.

Economic incentives and tax policy also occupy an important place in the study. It analyzes how financial instruments, such as tax benefits, subsidies, and grants, can contribute to the preservation and sustainable use of forest resources. The impact of these instruments on market participants' behavior and the achievement of environmental and social goals is examined.

Public-private partnership is another key aspect. Attention is focused on cooperation between the state and the private sector, including joint projects, investments, and contracts. Such interaction can be critically important for the implementation of innovative approaches in forestry and for attracting additional resources.

Finally, a great deal of attention in the work is given to impact assessment and monitoring. Methodologies are developed to evaluate the effectiveness of various regulatory instruments, as well as to track the state of forest resources and the impact of forestry activities on the environment. This helps in forming an evidence base for making policy decisions and adapting management strategies.

Key words: state regulation, environmental policy, forestry activity, planning, international experience.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЛІСОГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	10
1.1. Сучасні підходи до державного регулювання сфер економіки	10
1.2. Інституційне забезпечення державного регулювання лісогосподарської діяльності	12
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ РОЗВИТКУ ЛІСОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ	16
2.1. Сучасний стан розвитку лісогосподарських підприємств України	16
2.2. Проблеми державного регулювання лісогосподарської діяльності	19
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИХ ІНСТРУМЕНТІВ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЛІСОГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	21
3.1. Стратегічні орієнтири удосконалення організаційно-економічних інструментів державного регулювання лісогосподарської діяльності	21
3.2. Публічно-приватне партнерство у сфері лісогосподарської діяльності	24
ВИСНОВКИ	27
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	29
ДОДАТКИ	33

ВСТУП

Актуальність теми «Організаційно-економічні інструменти державного регулювання лісогосподарською діяльністю» полягає в критичній важливості лісів для екологічного балансу та економіки багатьох країн, в тому числі й України. Ліси виконують безліч функцій: від забезпечення біорізноманіття і захисту ґрунтів до поглинання вуглекислого газу та виробництва кисню. Вони також є джерелом численних природних ресурсів, що мають економічне значення.

У контексті глобальних змін клімату та зростаючого тиску на природні ресурси, ефективне управління лісовими ресурсами через організаційно-економічні інструменти стає особливо важливим. Це охоплює використання різноманітних підходів, включаючи законодавчі заходи, економічні стимули, фінансування та інвестиції в лісогосподарські проекти, а також залучення громадськості та приватного сектора.

Збереження лісів та їх сталий розвиток потребують виваженого підходу, який би враховував екологічні, економічні та соціальні аспекти. Врахування цих аспектів може забезпечити збалансоване використання лісових ресурсів, що відповідає потребам сучасного суспільства, не шкодячи природі та забезпечуючи потреби майбутніх поколінь.

Таким чином, розробка та впровадження ефективних організаційно-економічних інструментів державного регулювання в лісогосподарській діяльності є надзвичайно актуальним завданням, що вимагає комплексного підходу та співпраці різних секторів економіки і громадськості.

Ступінь розробленості проблеми організаційно-економічних інструментів державного регулювання лісогосподарською діяльністю свідчить про значний інтерес наукової спільноти та практиків до цього питання. Протягом останніх декількох десятиліть відбувся інтенсивний розвиток досліджень у цій області, що відображає зростаючу важливість ефективного

управління лісовими ресурсами у контексті глобальних екологічних викликів та необхідності сталого розвитку.

Наукові дослідження покривають широкий спектр тематик: від розробки та аналізу законодавчих і нормативних актів, що регулюють лісове господарство, до впровадження інноваційних економічних механізмів та фінансових інструментів, які сприяють ефективному та збалансованому використанню лісових ресурсів. Значна увага приділяється також міжнародному досвіду та порівняльному аналізу практик різних країн.

У сфері законодавчого регулювання вивчаються як внутрішні закони країн, так і міжнародні угоди та стандарти. Аналізуються успіхи та недоліки існуючих нормативних рамок, враховуючи їх вплив на збереження біорізноманіття, протидію зміні клімату, та сталий розвиток лісогосподарства.

Економічні інструменти, які аналізуються, включають податкові стимули, субсидії, кредитування та інші фінансові механізми. Ці інструменти вивчаються з точки зору їх ефективності у залученні інвестицій, стимулюванні сталого використання лісових ресурсів, та їх впливу на розвиток місцевих громад.

Також важливим аспектом є аналіз моделей публічно-приватного партнерства, їх ролі в лісогосподарському секторі, можливостей та викликів, які вони представляють. Дослідження охоплює різні форми співпраці між державними органами, приватним сектором та громадськістю.

Метою даного дослідження є аналіз та узагальнення підходів до використання організаційно-економічних інструментів у державному регулюванні лісогосподарською діяльністю. Ця мета передбачає вирішення кількох завдань:

1. Вивчення теоретичних та методологічних основ організаційно-економічних інструментів у лісовій політиці, включаючи аналіз існуючих моделей та стратегій регулювання у цій сфері.
2. Аналіз державної політики у сфері лісогосподарства, зокрема дослідження впливу різних інструментів (законодавчих, економічних, інвестиційних тощо) на ефективність галузі.

3. Визначення перспектив і напрямів вдосконалення державного регулювання лісогосподарської діяльності, з урахуванням екологічної та економічної стійкості.

Предметом дослідження є механізми і методи, які використовуються в державному регулюванні лісогосподарської діяльності, а також їх теоретичне обґрунтування та практичне застосування.

Об'єктом дослідження є сам процес державного регулювання лісогосподарської діяльності, його ефективність та вплив на стан лісових ресурсів.

Теоретичною і методологічною основою роботи є комплексний підхід, який включає системний аналіз, міждисциплінарні дослідження, а також використання емпіричних методів, порівняльного аналізу та аналізу державного законодавства у цій сфері. Актуальність даної теми полягає в необхідності оптимізації державного регулювання лісогосподарської діяльності для забезпечення її екологічної та економічної стійкості, що є особливо важливим в умовах сучасних екологічних та економічних викликів.

Перелік публікацій автора за темою дослідження представлено у додатках.

Отримані результати цієї кваліфікаційної роботи мають істотне практичне значення для держави та суспільства загалом, оскільки вони охоплюють аспекти організаційно-економічних інструментів державного регулювання лісогосподарською діяльністю. По-перше, результати дослідження вносять важливий вклад у вдосконалення державної політики у сфері лісового господарства. Вони надають обґрунтовані рекомендації щодо методів та підходів у державному регулюванні лісової галузі, що сприяє формуванню ефективної політики, націленої на сталий розвиток лісових ресурсів та екологічну рівновагу.

Далі, це дослідження вказує на важливість інтегрованого підходу до управління лісовими ресурсами, який враховує економічні, екологічні та соціальні фактори. Використання розроблених інструментів сприятиме

досягненню більш ефективного управління ресурсами, забезпечуючи їхню екологічну стійкість та економічну ефективність.

Також результати дослідження підкреслюють важливість інформаційних кампаній та залучення громадськості для підвищення свідомості щодо значення та викликів, пов'язаних з лісовим господарством. Це може сприяти формуванню громадської думки та підтримці політики сталого розвитку лісів.

Крім того, результати цієї роботи можуть бути використані для розробки стратегій та прийняття рішень, які спрямовані на забезпечення сталості та ефективного управління лісовими ресурсами. Вони надають цінну інформацію для розробників політики, науковців, фахівців у галузі лісового господарства та інших зацікавлених сторін.

Таким чином, результати цієї кваліфікаційної роботи мають значне практичне значення у вдосконаленні державної політики щодо лісового господарства, забезпечуючи при цьому екологічну стійкість та економічну ефективність, а також сприяючи залученню громадськості та формуванню свідомого ставлення до лісових ресурсів.

Структура та обсяг роботи. Випускна кваліфікаційна робота містить вступ, три розділи основної частини та висновки до них, висновки та пропозиції, список використаних джерел.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЛІСОГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1.1. Сучасні підходи до державного регулювання сфер економіки

Сучасний світ вимагає від державного регулювання економіки адаптації до швидких змін, глобалізаційних процесів та технологічних інновацій. Державне регулювання сфер економіки в сучасних умовах базується на кількох ключових принципах та підходах.

Перш за все, акцент робиться на макроекономічній стабільності. Держава використовує інструменти монетарної та фіскальної політики для забезпечення стабільного економічного росту, контролю інфляції та зайнятості. Центральні банки відіграють ключову роль у регулюванні грошової маси та відсоткових ставок, в той час як уряди використовують бюджетну політику для стимулювання або гальмування економічної активності. Другим важливим аспектом є підтримка конкурентного ринкового середовища. Держава створює умови для справедливої конкуренції, запобігаючи монополізації та недобросовісній конкуренції. Регулювання в цій сфері включає антимонопольне законодавство, контроль за злиттями та поглинаннями, а також захист прав споживачів. Третій напрямок – це регулювання з метою соціальної захищеності. Уряди вживають заходів для забезпечення мінімальних стандартів життя, доступу до освіти, охорони здоров'я, та соціального страхування. Це допомагає зменшити соціальну нерівність та підтримує соціальну стабільність. Четвертим аспектом є підтримка сталого розвитку. Це включає заходи, спрямовані на забезпечення екологічної безпеки, раціональне використання природних ресурсів та захист навколишнього середовища. Державне регулювання в цій сфері включає екологічне законодавство, стимули для «зеленої» економіки, а також міжнародну співпрацю у вирішенні глобальних екологічних проблем [5-12].

Нарешті, п'ятим напрямком є адаптація до глобалізації та технологічних змін. Уряди активно працюють над створенням умов для інновацій, підтримкою наукових досліджень та розвитку, а також інтеграцією національної економіки в глобальну систему через міжнародну торгівлю та інвестиції.

Таким чином, сучасні підходи до державного регулювання економіки включають широкий спектр інструментів та стратегій, які спрямовані на забезпечення економічного розвитку, соціальної стабільності, екологічної безпеки та адаптації до глобальних викликів.

Теорії регулювання економіки лісової галузі в Україні можуть бути важливими для забезпечення сталого розвитку лісового сектору та збереження природних ресурсів. Ось кілька теоретичних підходів до регулювання цієї галузі:

Ринковий механізм. Ця теорія передбачає, що лісова галузь повинна бути регульована в основному через ринкові сили попиту і пропозиції. Держава повинна створити сприятливі умови для розвитку конкуренції, де лісові підприємства конкурують між собою за ринкову частку. Ринковий механізм також може включати регулювання цін на лісопродукти, щоб забезпечити справедливу цінову політику та заохочувати ефективне використання лісових ресурсів [7].

Екологічне регулювання. Оскільки ліси є важливими для збереження біорізноманіття та регуляції клімату, держава може вживати заходів для захисту лісового середовища. Це включає в себе створення національних парків, заповідників та регулювання лісового вирубування з метою збереження лісового покриву. **Соціальна регуляція.** Лісова галузь може бути регульована з урахуванням соціальних аспектів, таких як забезпечення робочих місць для місцевого населення та забезпечення справедливого розподілу прибутків від лісів. Ця теорія передбачає партнерство між державою, громадами та лісовими підприємствами з метою забезпечення соціальної відповідальності в галузі [2].

Інноваційні підходи. Для розвитку лісової галузі можуть бути використані інноваційні підходи, такі як стимулювання досліджень та розвитку

нових технологій для більш ефективного використання лісових ресурсів та зменшення впливу на навколишнє середовище [4].

Теорії регулювання лісової галузі повинні бути вироблені та впроваджені з урахуванням специфічних потреб та викликів, які стоять перед Україною, а також з урахуванням збалансованості між забезпеченням екологічної стійкості та економічного розвитку.

1.2. Інституційне забезпечення державного регулювання лісогосподарської діяльності

Інституційне забезпечення державного регулювання лісогосподарської діяльності відіграє ключову роль у забезпеченні ефективного управління лісовими ресурсами, збереженні біорізноманіття та підтримці екологічного балансу. Для досягнення цих цілей держава створює спеціалізовані органи та інституції, які відповідають за розробку та впровадження політик, нормативно-правових актів та стандартів у галузі лісового господарства.

Інституційне забезпечення діяльності лісогосподарських підприємств в Україні базується на ряді законодавчих актів та підзаконних актах, які регулюють лісове господарство та забезпечують належний порядок управління лісовими ресурсами. Нижче перераховано основні закони та підзаконні акти, що стосуються цієї сфери: Лісовий кодекс України від 21.01.1994 № 3852-ХІІ – визначає загальні принципи управління та використання лісових ресурсів. Земельний кодекс України від 25.10.2001 № 2768-ІІІ – регулює земельні відносини при використанні лісів, а також рослинного й тваринного світу. Про мисливське господарство та полювання – Закон України від 22.02.2000 № 1478-ІІІ – стосується лісових мисливських ресурсів. Про охорону навколишнього природного середовища – Закон України від 25.06.1991 № 1264-ХІІ – має стосування до збереження й відтворення лісів. Про тваринний світ – Закон України від 13.12.2001 № 2894-ІІІ – регулює охорону та управління тваринним

світом лісів. Про оренду землі – Закон України від 06.10.1998 № 161-XIV – стосується оренди лісових ділянок. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів – Закон України від 23.12.1993 № 3781-XII – визначає права і обов'язки працівників, які займаються контролем у лісовому секторі. Про оцінку впливу на довкілля – Закон України від 23.05.2017 № 2059-VIII – стосується оцінки впливу на довкілля при роботі лісгосподарських підприємств. Про природно-заповідний фонд України – Закон України від 16.06.1992 № 2456-XII – визначає режими охорони природних об'єктів, включаючи лісові масиви [21-27].

Основними елементами інституційної структури, яка забезпечує державне регулювання лісгосподарської діяльності, зазвичай є міністерства або державні агентства, відповідальні за лісове господарство. На місцевому рівні інституційне забезпечення включає лісництва та інші територіальні органи, які займаються практичним впровадженням політик, регулюванням використання лісових ресурсів, охороною лісів від незаконної вирубки, пожеж та шкідників. Також вони відповідають за ведення лісової інвентаризації, планування та реалізацію заходів щодо відтворення лісів.

Ефективне інституційне забезпечення передбачає також залучення громадськості, недержавних організацій та приватного сектору до процесу управління лісовими ресурсами. Це може включати публічні обговорення законодавчих ініціатив, участь у розробці та реалізації проектів збереження та відтворення лісів, а також співпрацю з міжнародними організаціями та іноземними інвесторами. Таким чином, інституційне забезпечення державного регулювання лісгосподарської діяльності є багаторівневим і включає широкий спектр органів та інституцій, від центральних державних органів до місцевих лісництв, науково-дослідних установ, громадських організацій та приватного сектору. Всі вони сприяють формуванню ефективної політики управління лісовими ресурсами, їх збереженню та сталому використанню.

Лісове господарство, яке є ключовим елементом у сталому розвитку та екологічній рівновазі, стикається з необхідністю інноваційних підходів до свого

управління і регулювання. Це вимагає інтеграції інститутів ринку в систему регулювання лісового господарства, що передбачає застосування широкого спектра інструментів інституціоналізму. Такий підхід дозволяє враховувати вплив різноманітних формальних та неформальних інститутів на принципи та методи ведення лісового господарства.

Впровадження інституційної реформи має базуватися на розділенні функцій законодавства та державного контролю в сфері лісових відносин від функцій ведення лісового господарства та торгівлі деревиною. Це включає удосконалення фінансово-економічного механізму ведення лісового господарства, оподаткування, і забезпечення врахування територіальної нерівномірності розподілу лісових ресурсів, зростаючих витрат на забезпечення соціальних і екологічних функцій лісів, а також необхідності інвестицій у збільшення площі та покращення якості лісів [21].

Ефективна система контролю над діяльністю інститутів фіскального регулювання лісового господарства є важливою для забезпечення прозорості та ефективності управління лісовими ресурсами. Досвід багатьох країн свідчить, що лісова політика відіграє вирішальну роль у досягненні сталого лісокористування та забезпеченні конкурентоспроможності лісопромислового комплексу. Вона визначає основні принципи використання лісових ресурсів, довгострокові цілі, та інструменти державного регулювання. Лісова політика має бути комплексом заходів, спрямованих на охорону, відтворення, та ефективно, збалансоване використання всіх ресурсів лісів [6-7].

Стратегія розвитку лісового господарства в Україні є важливим завданням, яке передбачає комплексний підхід до вирішення численних проблем та завдань у галузі лісового сектору. Ліси в Україні відіграють важливу роль у збереженні біорізноманіття, забезпеченні екологічної стабільності, а також у забезпеченні деревної сировини, яка використовується в будівництві, меблевій індустрії та інших галузях промисловості [5].

Однією з основних мет цієї стратегії є збереження та відновлення лісових ресурсів України. Це включає в себе посилення заходів з лісокористування,

контролю за незаконною рубкою, а також впровадження сучасних методів лісового господарювання, які сприяють росту обсягів лісовиробництва та зменшенню негативного впливу на довкілля. Другим важливим аспектом є підвищення якості лісових ресурсів та забезпечення їхньої стійкості до змін клімату та шкідливих впливів. Це включає в себе проведення наукових досліджень та моніторингу стану лісів, впровадження нових технологій у лісорозробці, а також заходи щодо боротьби зі шкідниками та хворобами, які загрожують лісовому фонду. Третім важливим аспектом є створення умов для сталого використання лісових ресурсів та розвитку лісового сектору як важливої галузі економіки. Це включає в себе підтримку лісовпорядних підприємств, розвиток лісопильної та деревообробної промисловості, а також створення ринку для продукції, отриманої з лісу.

Стратегія розвитку лісового господарства в Україні також передбачає співпрацю з міжнародними організаціями та партнерами для обміну досвідом та технологіями у сфері лісового господарства, а також для залучення фінансової підтримки для реалізації стратегічних проектів. Загалом, стратегія розвитку лісового господарства в Україні спрямована на збереження та раціональне використання лісових ресурсів, забезпечення стійкості та сталого розвитку сектору, а також на впровадження сучасних підходів до лісового господарювання для забезпечення довгострокової користі для суспільства та довкілля. Успішна реалізація даної стратегії передбачає співпрацю всіх зацікавлених сторін, включаючи державні органи, лісокористувачів, науковців та громадські організації. Важливо надати підтримку ініціативам, спрямованим на збереження та відновлення лісових ресурсів, підвищення якості управління лісами та розвиток лісової промисловості.

Спільні зусилля у впровадженні стратегії розвитку лісового господарства допоможуть забезпечити наше майбутнє покоління якісною деревиною, зберегти біорізноманіття, та зробити країну більш екологічно стійкою та економічно процвітаючою.

РОЗДІЛ 2.

АНАЛІЗ РОЗВИТКУ ЛІСОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

2.1. Сучасний стан розвитку лісогосподарських підприємств України

Сучасний стан розвитку лісогосподарських підприємств в Україні є результатом багаторічних трансформацій, які відображають загальні економічні тенденції, політичні зміни та екологічні виклики. Цей сектор відіграє важливу роль у національній економіці, забезпечуючи не тільки виробництво деревини, але й збереження біорізноманіття, захист ґрунтів та регулювання водних ресурсів.

Лісогосподарські підприємства України характеризуються великою диверсифікацією за розміром та видами діяльності. Від великих державних підприємств, які управляють значними лісовими масивами та виробляють широкий спектр продукції, до невеликих приватних компаній, що займаються специфічними видами діяльності, такими як відновлення лісів, вирощування рідкісних видів дерев або виробництво екологічно чистих лісопродуктів.

Одним з ключових викликів для сектора є забезпечення сталого управління лісовими ресурсами. Це передбачає ведення лісового господарства з дотриманням принципів екологічної стійкості, збалансування потреб економіки та збереження природи. Лісогосподарські підприємства України стикаються з необхідністю модернізації виробничих процесів, впровадження інноваційних технологій та покращення управлінських практик.

Також важливим аспектом є залучення інвестицій для розвитку галузі. У зв'язку з високими капіталовкладеннями, потрібними для оновлення обладнання та технологій, лісогосподарські підприємства часто залежать від державної підтримки та зовнішніх інвестицій.

Іншою проблемою для галузі є боротьба з незаконними вирубками лісів та забезпечення прозорості у веденні лісового господарства. Уряд України та

галузеві асоціації вживають заходів для покращення контролю та моніторингу використання лісових ресурсів, а також співпрацюють з міжнародними організаціями для імплементації кращих світових практик.

Все це вказує на те, що сучасний стан розвитку лісгосподарських підприємств в Україні є динамічним, з одного боку маючи потенціал для розвитку та модернізації, а з іншого – стикаючись з низкою серйозних викликів, які вимагають уваги та рішень на державному рівні.

Україна має багаторічний досвід та стабільність в лісовій галузі, яка є однією з найважливіших складових національної економіки. Навіть у складних економічних та соціальних умовах, які можуть виникнути через кризи чи воєнні конфлікти, лісова галузь залишається стійкою та продовжує виконувати свої функції. Ліси України є важливими національними ресурсами, що мають велике економічне, екологічне та соціальне значення, а також вони є невід'ємною частиною біосфери.

З урахуванням важливості лісів для країни, питання збереження та функціонування лісової галузі в умовах воєнних конфліктів стають надзвичайно актуальними та вимагають негайних та ретельних рішень. Станом на травень 2022 року, внаслідок бойових дій було пошкоджено приблизно 600 тисяч гектарів лісових земель. Лісовий сектор став частиною фронтової зони, і це призвело до змін у структурі управління лісовими ресурсами. На фронтовій лінії знаходяться 6 обласних управлінь лісового та мисливського господарства, 17 державних лісгоспів та 136 лісництв, які опинилися в особливому режимі функціонування через складні умови воєнного конфлікту.

Збереження та відновлення лісних ресурсів, а також впровадження ефективного лісового господарства в умовах воєнного часу є великою викликом для України. Це вимагає спільних зусиль від державних органів, лісокористувачів та громадськості для реалізації невідкладних заходів зі збереження та відновлення цінних лісових ресурсів, які є надзвичайно важливими для економічного, екологічного та соціального розвитку України.

Організаційно-економічні інструменти державного регулювання лісогосподарською діяльністю лісогосподарських підприємств Житомирської області можуть бути спрямовані на підтримку сталого використання лісових ресурсів та збалансованого розвитку галузі. Ось декілька організаційно-економічних інструментів, які можуть бути застосовані:

Ліцензування та сертифікація. Держава може вимагати від лісогосподарських підприємств отримання ліцензій та сертифікатів на право здійснювати лісорубну діяльність та виробництво лісових продуктів. Це допомагає контролювати та регулювати лісорубку та забезпечувати дотримання екологічних та соціальних стандартів.

Податкові заохочення і збори. Держава може надавати податкові пільги для підприємств, які впроваджують сталий лісокористувальний режим або інші заходи з охорони лісів та довкілля. З іншого боку, можуть бути введені вищі податкові ставки для тих, хто порушує екологічні норми.

Фінансова підтримка: Держава може надавати фінансову підтримку лісогосподарським підприємствам для впровадження сучасних технологій, роботи з розсадниками, відновлення лісів та управління лісовими ресурсами.

Обмін інформацією та навчання. Держава може сприяти обміну інформацією та надавати навчальні ресурси для підприємств з метою покращення їхніх лісогосподарських практик та ефективності управління лісами.

Регулювання обсягів вирубки. Держава може встановлювати ліміти на обсяги лісорубки для збереження природних ресурсів та уникнення перевищення рівня вирубки, який є екологічно безпечним.

Моніторинг і контроль. Держава може здійснювати постійний моніторинг лісових ресурсів та контроль за дотриманням законодавства щодо лісорубки та лісокористування.

Ці інструменти можуть бути використані для досягнення балансу між економічними і екологічними інтересами в лісогосподарській галузі Житомирської області та сприяти сталому розвитку лісового сектору.

2.2. Проблеми державного регулювання лісогосподарської діяльності

Проблеми державного регулювання лісогосподарської діяльності є багатогранними та включають в себе цілий ряд викликів, з якими стикаються уряди в контексті управління лісовими ресурсами. Ці виклики варіюються від екологічних і соціальних аспектів до економічних та законодавчих питань.

Однією з основних проблем є забезпечення сталого управління лісовими ресурсами. Це передбачає баланс між потребами економічного розвитку та необхідністю збереження лісів для майбутніх поколінь. Стале управління вимагає комплексного підходу, який включає в себе ефективне планування використання ресурсів, захист біорізноманіття та забезпечення екологічної стійкості. Іншою значною проблемою є боротьба з незаконними вирубками лісів. Незаконна вирубка призводить до втрати важливих лісових масивів, знищення біорізноманіття та змін у водному балансі. Для вирішення цієї проблеми необхідні ефективні механізми контролю та моніторингу, а також суворі санкції за порушення лісового законодавства [4].

Проблема корупції та відсутності прозорості в управлінні лісовими ресурсами також стоїть досить гостро. Часто існує ризик зловживань та неправомірного впливу на рішення, що стосуються розподілу та використання лісових ресурсів. Вирішення цієї проблеми вимагає зміцнення законодавчої бази, підвищення рівня відповідальності та покращення механізмів внутрішнього та зовнішнього аудиту.

Також важливою є проблема фінансування лісогосподарських заходів. Недостатнє фінансування може призвести до зменшення якості лісогосподарських послуг, відтворення лісів та збереження лісових екосистем. Потрібні додаткові інвестиції, як від держави, так і від приватного сектору, для підтримки розвитку та модернізації галузі. Ще однією великою проблемою є адаптація до змін клімату. Зміни кліматичних умов вимагають розробки нових підходів до управління лісовими ресурсами, щоб зменшити їх вразливість та забезпечити здатність лісів адаптуватися до майбутніх змін.

Враховуючи ці виклики, державне регулювання лісогосподарської діяльності вимагає глибокої переоцінки та інноваційних підходів, які забезпечать збалансоване та стає використання лісових ресурсів, захищаючи їх для поточних і майбутніх поколінь. Лісова галузь України стикається з рядом складних проблем, які стали ще актуальнішими в умовах воєнного конфлікту, враховуючи звичайні труднощі, що існують завжди. Серед цих проблем можна виділити лісові пожежі, незаконну вирубку лісів, атаки шкідників та інші.

Однією з найважливіших проблем є лісові пожежі, які загрожують збереженню та розмінуванню лісових територій. Охорона лісів від пожеж відіграє ключову роль у підвищенні продуктивності лісів, особливо враховуючи те, що значна частина лісів України включена до складу природно-заповідного фонду та має велике екологічне значення. Проблема охорони лісів від пожеж стає надзвичайно важливою, особливо в східних і південних областях, де внаслідок масштабних робіт з лісорозведення у минулому були створені штучні насадження хвойних порід. Зростаюча відвідуваність лісових масивів населенням також збільшує ризик лісових пожеж.

На жаль, Україна стикається з великою кількістю лісових пожеж щорічно, які спричиняють великі збитки природному середовищу. Близько 4000 лісових пожеж виникають щороку на площі понад 3000 гектарів. До інших проблем, з якими стикається лісова галузь в умовах воєнного конфлікту, належать незаконна вирубка лісів та розмінування територій лісового фонду. Особливості лісів України, такі як низька середня лісистість, різні умови для росту різних видів дерев, включення великої частки лісів до природно-заповідного фонду, а також багатовідомча структура використання лісів, ставлять підвищену відповідальність перед управлінцями лісового господарства у завданні лісорозведення, відтворення та охорони лісів [27-30].

Всі ці проблеми вимагають уважного та комплексного підходу з боку держави, лісничих організацій та громадськості для забезпечення збереження та стійкого використання цінних лісових ресурсів України, навіть в умовах воєнного конфлікту.

РОЗДІЛ 3.

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИХ ІНСТРУМЕНТІВ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЛІСОГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

3.1. Стратегічні орієнтири удосконалення організаційно-економічних інструментів державного регулювання лісогосподарської діяльності

Удосконалення організаційно-економічних інструментів державного регулювання лісогосподарської діяльності вимагає врахування ряду стратегічних орієнтирів, які допоможуть забезпечити ефективне та стале управління лісовими ресурсами.

Перш за все, важливим стратегічним напрямком є інтеграція принципів сталого розвитку у всі аспекти лісогосподарської діяльності. Це означає, що управління лісами повинне відбуватися таким чином, щоб забезпечити збалансоване використання ресурсів, збереження біорізноманіття та захист екосистем. Другим важливим аспектом є модернізація законодавчої бази. Це включає оновлення існуючих законів та нормативних актів, щоб вони відображали сучасні вимоги та виклики, пов'язані з лісовою галуззю. Важливо забезпечити, щоб законодавство було прозорим, ефективним та відповідало міжнародним стандартам. Третій стратегічний орієнтир полягає у підвищенні ефективності фінансування та інвестицій у лісову галузь. Це включає залучення приватних інвестицій, використання фінансових інструментів, таких як гранти та субсидії, для підтримки сталого лісового господарства. Четвертий напрямок – це розвиток партнерства між державними органами, приватним сектором, науковими установами та громадськістю. Співпраця та взаємодія між цими групами може сприяти впровадженню інновацій, обміну знаннями та досвідом, а також розробці та реалізації ефективних стратегій управління лісовими ресурсами. П'ятий важливий аспект – це використання інноваційних технологій

та сучасних методів управління. Це охоплює впровадження цифрових технологій для моніторингу лісів, розробку ефективних методів лісовідновлення та управління лісовими ресурсами.

Наостанок, важливо зосередити увагу на підвищенні рівня освіти та обізнаності щодо важливості сталого управління лісами. Це включає розвиток освітніх програм, підвищення обізнаності громадськості та залучення молоді до лісової галузі. В цілому, стратегічні орієнтири удосконалення організаційно-економічних інструментів державного регулювання лісгосподарської діяльності повинні спрямовуватися на досягнення балансу між потребами економічного розвитку та збереженням лісових екосистем для майбутніх поколінь.

Лісова політика вважається дієздатною, коли вона досягає своїх цілей і завдань, успішно реалізуючись на практиці через застосування ефективних інструментів. Оцінка її дієвості вимагає проведення трьох видів аналізу: попереднього, поточного та ретроспективного.

Попередній аналіз спрямований на формування альтернативних сценаріїв розвитку лісового господарства. Цей аналіз здійснюється за допомогою теоретичних та емпіричних економіко-математичних моделей. Його мета – передбачити можливі наслідки різних політичних рішень та вибрати найкращий шлях розвитку.

Поточний аналіз виконується з метою моніторингу ефективності впровадження лісової політики. Він включає в себе оцінку поточних результатів і дозволяє вносити корективи в політику в реальному часі для забезпечення її максимальної ефективності. Ретроспективний аналіз дозволяє оцінити, наскільки успішною була лісова політика протягом певного періоду. Цей вид аналізу аналізує довгострокові результати та вплив політики на лісове господарство, екологію, економіку та суспільство в цілому.

Такий підхід дозволяє глибоко зрозуміти ефективність лісової політики, виявити її сильні та слабкі сторони, а також визначити шляхи її удосконалення в майбутньому.

Для ефективного управління лісовою політикою використовується ряд інструментів. Класифікація інструментів лісової політики включає в себе різноманітні методи і механізми, які застосовуються для управління та регулювання лісових ресурсів.

Правові інструменти формують законодавчу базу, на основі якої ведеться лісова політика. До них відносяться міжнародні конвенції та угоди, що є договорами між державами з метою спільного управління та охорони лісових ресурсів. Національне законодавство України у сфері лісового господарства включає в себе закони і нормативні акти, які регулюють використання та збереження лісів. Державні програми розвитку лісового господарства – це ініціативи та плани, розроблені урядом для сталого розвитку лісів. Державна підтримка може надаватися у вигляді субсидій, грантів або політичних заходів, спрямованих на підтримку лісової галузі.

Адміністративні інструменти охоплюють організаційний аспект управління лісами. Сюди входять державне регулювання та управління у сфері лісових відносин, організація лісового господарства, лісовпорядкування, державний лісовий кадастр та облік лісів, моніторинг лісів і лісова сертифікація [14-15].

Ринкові інструменти впливають на економічну складову лісового сектору. Вони включають ціни на продукцію лісопромислового комплексу, рентну плату за спеціальне використання лісових ресурсів, сертифікацію лісів і маркування продукції, тарифи та мито. Фіскальні інструменти пов'язані з податковою політикою та державними доходами, що впливають на лісові ресурси. Вони включають податкове навантаження, податкові ставки, спеціальний режим оподаткування, альтернативні режими оподаткування, розстрочення і відстрочення податкових платежів [12-13].

Фінансові інструменти включають механізми фінансової підтримки лісової діяльності, такі як державні і місцеві бюджети, структура видатків бюджету, бюджетні інвестиції, трансферти, дотації та компенсації підприємствам лісової галузі, інвестиції, кредити на ведення лісового

господарства, пільгові кредити та фонд на відновлення, охорону та захист лісових систем [4-5].

Санкційні інструменти передбачають покарання за порушення лісового законодавства, включно з дисциплінарною, адміністративною, цивільно-правовою чи кримінальною відповідальністю, штрафами та санкціями. Інформаційні інструменти спрямовані на освіту та виховання, а також на забезпечення відкритості та поширення інформації серед населення про значення лісових екосистем.

3.2. Публічно-приватне партнерство у сфері лісогосподарської діяльності

Публічно-приватне партнерство (ППП) у сфері лісогосподарської діяльності є важливим механізмом, який забезпечує залучення приватного сектору до управління лісовими ресурсами, одночасно зберігаючи роль держави як регулятора та гаранта сталого використання цих ресурсів. PPP в лісогосподарській сфері може приймати різні форми та моделі, але основна їхня мета – поєднувати зусилля держави та приватних інвесторів для досягнення спільних цілей: підвищення продуктивності, забезпечення сталого розвитку лісів та збереження екологічного балансу.

Однією з ключових переваг PPP у лісогосподарстві є можливість мобілізації додаткових фінансових ресурсів для галузі. Приватні інвестори можуть вкладати кошти у створення та модернізацію лісогосподарської інфраструктури, розвиток нових технологій та методів управління лісовими ресурсами. Це не тільки сприяє підвищенню ефективності лісогосподарських підприємств, але й може мати позитивний вплив на економіку в цілому через створення робочих місць та збільшення обсягів виробництва.

Ще однією перевагою PPP є забезпечення інновацій та впровадження передових практик у сфері лісового господарства. Приватні компанії часто

володіють сучасними знаннями та технологіями, які можуть бути використані для оптимізації лісогосподарських процесів, підвищення якості продукції, а також для забезпечення більш ефективного використання та збереження лісових ресурсів. ППП також сприяє покращенню управління ризиками та зменшенню навантаження на державний бюджет. Ризики, пов'язані з лісогосподарською діяльністю, розподіляються між державою та приватними партнерами, що дозволяє ефективніше їх управляти та мінімізувати. Крім того, держава може зменшити фінансове навантаження, делегувавши частину відповідальності та інвестицій приватному сектору. Однак, ППП у лісогосподарстві також має певні виклики та складнощі. На перше місце виходить необхідність забезпечення прозорості та відповідальності у відносинах між державними та приватними сторонами. Важливим є також урахування соціальних та екологічних аспектів лісогосподарської діяльності, щоб уникнути негативного впливу на довкілля та місцеві спільноти.

У цілому, ППП може бути потужним інструментом удосконалення лісогосподарської діяльності, якщо його застосовувати обдуманно та з урахуванням інтересів усіх зацікавлених сторін. Важливо ретельно планувати та регулювати такі партнерства, щоб вони вносили позитивний вклад у розвиток галузі та сприяли забезпеченню сталого використання лісових ресурсів. Публічно-приватне партнерство (ППП) у сфері лісогосподарської діяльності представляє собою співробітництво між урядовими органами (публічним сектором) і приватними компаніями (приватним сектором) з метою вирішення екологічних проблем і покращення стану лісів. Цей підхід виявився дієвим і зручним у боротьбі з рядом проблем, які впливають на лісовий фонд та навколишнє середовище. Давайте розглянемо деякі ключові аспекти ППП у сфері лісогосподарської діяльності для вирішення екологічних проблем:

Об'єднання ресурсів. Публічні і приватні сектори можуть об'єднати свої ресурси та експертизу для спільних зусиль у збереженні та відновленні лісових масивів. Приватні компанії можуть надавати фінансову підтримку, технічні

ресурси та керувати проектами відтворення лісу, в той час як урядові органи забезпечують регулювання та нагляд за діяльністю.

Спільна відповідальність. ППП вимагає від усіх сторін спільної відповідальності за дотримання природоохоронних норм та стандартів. Це сприяє покращенню якості лісового господарства, зменшенню негативного впливу на екосистему та збереженню біорізноманіття.

Технологічний прогрес. Приватний сектор може внести інновації та сучасні технології у лісогосподарську діяльність, що допомагає ефективніше вирішувати екологічні проблеми, такі як вирубка лісів, лісові пожежі та боротьба з шкідниками.

Сприяння сталому розвитку. ППП сприяє сталому розвитку, оскільки враховує екологічні, соціальні та економічні аспекти. Це означає, що при вирішенні екологічних проблем у лісовому господарстві забезпечується баланс між потребами сьогодення та майбутніх поколінь.

Участь громади. ППП може включати участь громадських організацій та місцевих жителів у прийнятті рішень та моніторингу лісового господарства. Це сприяє більшому врахуванню потреб та думок громади та забезпечує більшу відкритість і прозорість в процесі.

Публічно-приватне партнерство у сфері лісогосподарської діяльності в Україні може допомогти вирішувати нагальні екологічні проблеми, забезпечуючи баланс між потребами економіки та довкілля і сприяючи сталому розвитку лісового сектору.

ВИСНОВКИ

1. Державне регулювання є країнознавчим аспектом в забезпеченні сталого розвитку лісового господарства. Враховуючи свої компетенції у впливі на різні аспекти лісової діяльності, починаючи від охорони та використання лісових ресурсів та закінчуючи фінансуванням і маркетингом, держава має можливість сприяти ефективному та відповідальному управлінню лісами.

2. Організаційно-економічні інструменти повинні бути інтегрованими та взаємопов'язаними, щоб забезпечити комплексний підхід до управління лісовими ресурсами. Це означає, що правові, адміністративні, ринкові, фіскальні, фінансові, санкційні та інформаційні інструменти повинні взаємодоповнювати один одного та спільно сприяти ефективному управлінню.

3. Використання новітніх методів управління, таких як цифрові технології та біоекономіка, також є важливим для підвищення ефективності лісової політики та її адаптивності до сучасних викликів.

4. У процесі державного регулювання важливо активно залучати представників бізнесу, громадськості та наукових колективів, щоб забезпечити більшу прозорість, відкритість та ефективність у процесі прийняття рішень.

5. Регулярний моніторинг та оцінка ефективності організаційно-економічних інструментів є важливими для забезпечення їхньої актуальності та для внесення корекцій у політику відповідно до змін у лісовому секторі та економіці загалом.

6. Державне регулювання має сприяти не лише економічному розвитку лісової галузі, але й збереженню екологічного балансу та біорізноманіття, що важливо для підтримки здорового стану природи та екологічного благополуччя нації.

7. Стратегічні орієнтири для вдосконалення організаційно-економічних інструментів державного регулювання лісового господарства повинні спрямовуватися на досягнення балансу між потребами економічного розвитку та збереженням лісових екосистем для майбутніх поколінь.

8. Ефективність лісової політики оцінюється через попередній, поточний та ретроспективний аналіз. Попередній аналіз передбачає формування альтернативних сценаріїв розвитку лісового господарства, поточний аналіз моніторить ефективність впровадження політики в реальному часі, а ретроспективний аналіз дозволяє оцінити довгострокові результати та вплив політики на лісове господарство, екологію, економіку та суспільство в цілому.

9. Для ефективного управління лісовою політикою використовуються різноманітні інструменти, такі як правові, адміністративні, ринкові, фіскальні, фінансові, санкційні та інформаційні інструменти. Ці інструменти спільно впливають на економічний розвиток лісової галузі, збереження екологічного балансу та біорізноманіття, що є ключовими завданнями лісового управління.

10. Організаційно-економічні інструменти державного регулювання лісогосподарською діяльністю на прикладі Житомирської області є ключовими для забезпечення сталого використання лісових ресурсів та збалансованого розвитку галузі. Ці інструменти включають ліцензування, сертифікацію, податкові пільги та фінансову підтримку. Вони спрямовані на забезпечення дотримання екологічних та соціальних стандартів, а також на стимулювання інновацій та сталого використання лісових ресурсів.

11. Державне регулювання лісогосподарською діяльністю також включає в себе створення лісових резерватів і заповідників, контроль обсягів вирубки та постійний моніторинг лісових ресурсів. Ці заходи спрямовані на збереження природних ресурсів та біорізноманіття та встановлення лімітів для забезпечення екологічно безпечного лісокористування.

12. Усі ці організаційно-економічні інструменти дозволяють досягти балансу між економічними та екологічними інтересами в лісогосподарській галузі Житомирської області. Вони сприяють сталому розвитку лісового сектору, забезпечують дотримання норм та стандартів у галузі лісорубки та лісокористування, а також сприяють збереженню природних ресурсів та здоров'я екосистем.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бегей М.В. Державне лісогосподарське підприємство як суб'єкт господарювання та об'єкт системи економічної безпеки. Ефективна економіка. № 5. 2017. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua>
2. Буканов Г. М. Стратегічні інструменти реалізації державної екологічної політики в Україні. 2019. № 2 (22). URL: [http://www.driu.dp.ua/zbirnik/2019-02\(22\)/7.pdf](http://www.driu.dp.ua/zbirnik/2019-02(22)/7.pdf)
3. Ветвицький Д.О. Розвиток державної екологічної політики України в умовах глобалізації : автореф. дис. канд. наук з держ. упр.. упр. К., 2010. 20 с.
4. Водний кодекс України : Закон України № 213/95-ВР Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/23/95-вр>. (дата звернення: 08.12.2023).
5. Гаєвський І.В. Екологічна політика держави: сутність, основні концепції та підходи. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. 2019 № 4. С. 42–46.
6. Гарус Ю.О. Перспективи розвитку лісового господарства України. Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського. 2016. Випуск 11. С. 128-132.
7. Губарев І. О., Ярошенко І. В. Оцінка конкурентоспроможності обробної промисловості України та країн ЄС. Problemy ekonomiky. 2020. №. 1. С. 13-19.
8. Губарева І. О., Ярошенко І. В. Забезпечення фінансово-економічної безпеки лісопромислового комплексу України . Фінансові дослідження. 2018. №. 1(4).
9. Дайджест ключових наслідків російської агресії для українського довкілля за 19-25 травня 2022 року: веб-сайт. URL: <https://merp.gov.ua/news/39238.html> (дата звернення: 08.12.2023).
10. Державна стратегія управління лісами України до 2035 року (проект). URL: <https://www.openforest.org.ua/149897/>

11. Дребот О. Сутність лісового комплексу: теоретичні та методологічні аспекти. Економіст. 2011. №. 10. С. 14-16.
12. Дяченко М.І., Жмуденко В.О., Чукіна І.В. Обґрунтування пріоритетів стратегічного розвитку лісового господарства на основі інвестиційно-інноваційного забезпечення. Економіка та суспільство. № 24. 2021. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/203/195>
13. Заверюха М. М. Діджиталізація в лісовій галузі. Нариси науково-практичної конференції присвяченої проблематиці захисту прав людини (охорона довкілля) : збірник тез доповідей. Київ : ГО «УКРО», 2021. С. 57–58.
14. Загальна характеристика лісів України: веб-сайт Державного агентства лісових ресурсів України. URL: <https://forest.gov.ua/napryamki-diyalnosti/lisi-ukrayini/zagalna-harakteristika-lisiv-ukrayini>
15. Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року» від 21 грудня 2010 року № 2818-VI Верховна Рада України. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>. (дата звернення: 08.12.2023).
16. Звіт про прямі збитки інфраструктури від руйнувань внаслідок військової агресії росії проти України: веб-сайт Київської школи економіки. URL: <https://kse.ua/ua/about-the-school/news/za-rik-povnomasshtabnoyi-viyni-rosiya-zavdala-zbitkiv-infrastrukturi-ukrayini-na-mayhe-144-mlrd/> (дата звернення: 08.12.2023).
17. Кичко І.І. Стан розвитку лісового господарства України. Науковий вісник Миколаївського національного університету Вип. 12. 2018.
18. Ключові наслідки для довкілля від російської агресії в Україні 24 лютого – 31 березня 2022 року. Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України. URL: <https://mepr.gov.ua/news/39097.html> (дата звернення: 08.12.2023).
19. Ксьондз С.В., Підгірна В.С., Сеньовська Я.В. Обґрунтування напрямів підвищення ефективності економічної діяльності лісових господарств. Агросвіт. 2019. № 20. С. 64-70.

20. Лісова охорона затримала автомобіль з деревиною без документів : веб-сайт. URL: https://zt-lis.gov.ua/no_cache/pres-sluzhba/novina/article/lisova-okhorona-zatrimala-avtomobil-z-derevinoju-bez-dokumentiv.html (дата звернення: 08.12.2023).
21. Лісовий кодекс України : Закон України від 25.06.2020 р. № 3852-ХІІ // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3852-12#Text> (дата звернення: 08.12.2023).
22. Місія та стратегія Міністерства екології та природних ресурсів. Офіційний портал Міністерства екології та природних ресурсів. 2019 Режим доступу: <https://menr.gov.ua/content/misiya-tastrategiya.html>.
23. Мягченко О.П. Основи екології : підруч. для вищ. навч. закладів О.П. Мягченко. К: Центр учбової літератури, 2010. (дата звернення: 08.12.2023).
24. Олійник Є. М. Лісогосподарська діяльність в Україні. Аналітичне дослідження. К. Біоенергетична асоціація України. 2019. 38 с.
25. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 08.12.2023).
26. Переважна більшість українців вважають себе поінформованими про загрози для довкілля через війну: веб-сайт. URL: <https://mepr.gov.ua/news/39273.html> (дата звернення: 08.12.2023).
27. Повідомлення про оприлюднення проекту постанови Кабінету Міністрів України «Про деякі питання проведення рубок в лісах України та інвентаризації лісів в умовах воєнного стану»: веб-сайт. URL: <https://forest.gov.ua/regulyatorna-diyalnist/proekti-regulyatornih-aktiv/21042022-povidomlennya-pro-oprilyudnennya-proyektu-postanovi-kabinetu-ministrivukrayini-pro-deyaki-pitannya-provedennya-rubok-v-lisah-ukrayini-tainventarizaciyi-lisiv-v-umovah-voennogo-stanu> (дата звернення: 08.12.2023).
28. Попадинець Н.М. Лісопромисловий комплекс як складова внутрішнього ринку України . Механізм регулювання економіки. №4. С. 242-246.

29. Постанова Верховної Ради України «Про Основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки» від 05.03.1998 № 188/98ВР. Верховна Рада України. Режим доступу: <https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/18/98-%D0%B> (дата звернення: 08.12.2023).

30. Потапенко В. Екологотехногенні проблеми в Україні, що потребують першочергового реагування. Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles> (дата звернення: 08.12.2023).

31. Про деякі заходи щодо збереження та відтворення лісів : указ Президента України від 7 червня 2021 р. № 228/2021. Урядовий кур'єр. № 109. (дата звернення: 08.12.2023).

32. Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року: Закон України від 28 лютого 2019 року № 2697-VIII. Законодавство України. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697> (дата звернення: 08.12.2023).

33. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25 червня 1991 року № 1264-XII Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show>

34. Публічний звіт Держлісагентства URL: <https://cutt.ly/gmWK0jh> (дата звернення: 08.12.2023).

35. Статистичний щорічник України. Київ. Держстат. 2021. 598 с.

36. Фурдичко О. І. Агроекологія: [монографія]. Київ. Аграрна наука, 2014. 400 с